

LUBUSKI WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTKÓW   Zielona Góra, 24.03.2026 r.
Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Zielonej Górze
ul. Mikołaja Kopernika 1, 65-063 Zielona Góra
tel. 68 324 73 90, fax 325 37 45
www.lwkwz.pl; e-mail: sekretariat.zgora@lwkwz.pl
Adres do doręczeń elektronicznych:
PL-44294-59360-BUGIF-23

LWKZ.021.110.2026

**Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
w Zielonej Górze
ul. Kazimierza Wielkiego 24a
65-950 Zielona Góra**

W odpowiedzi na zaproszenie z dnia 16.02.2026 r. przesłane pismem znak: ZU.003.1.2026, Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków przesyła wnioski do debaty publicznej w sprawie projektów planów urządzenia lasu na lata 2028-2037 dla nadleśnictw: Świebodzin oraz Babimost wraz z prognozą oddziaływania tych planów na środowisko i obszary Natura 2000.

Wszelkie działania podejmowane na obszarze zabytków, w tym wynikające z prowadzenia gospodarki leśnej, powinny być realizowane z poszanowaniem zasad opieki nad zabytkami określonych w art. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1292 ze zm.). Zgodnie z tym przepisem opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega w szczególności na zapewnieniu warunków do:

1. *naukowego badania i dokumentowania zabytku;*
2. *prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;*
3. *zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;*
4. *korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;*
5. *popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.*

W przypadku prowadzenia gospodarki leśnej szczególne znaczenie mają pkt 3 i 4 powyższego przepisu, które wskazują, że wszelkie działania podejmowane przy zabytku i w jego otoczeniu nie mogą prowadzić do pogorszenia jego stanu zachowania ani do umniejszenia jego wartości zabytkowych. W praktyce największym zagrożeniem dla zabytków archeologicznych są prace powodujące naruszenie gleby, które można podzielić na dwie zasadnicze grupy:

- a. zabiegi agrotechniczne mające na celu poprawę właściwości fizycznych gleby (np. orka),
- b. zabiegi związane ze ścinką i przemieszczaniem drewna (np. zrywka).

Mając powyższe na uwadze, Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków przedstawia ogólne zalecenia konserwatorskie dotyczące sposobu korzystania z zabytków archeologicznych, ich zabezpieczenia oraz dopuszczalnego zakresu działań prowadzonych na ich obszarze:

- w przypadku zabytków archeologicznych posiadających własną formę terenową (np. kurhany, grodziska, wały ziemne) nie należy prowadzić dróg zrywkowych ani dróg leśnych po ich nasypach oraz należy ograniczyć przemieszczanie się pojazdów mechanicznych w obrębie stanowisk archeologicznych;
- gospodarkę leśną na terenach zabytków posiadających własną formę krajobrazową należy ograniczyć do niezbędnego minimum; dopuszcza się usuwanie drzew obumarłych oraz zaleca się sukcesywne usuwanie drzew porastających obiekty archeologiczne w celu odsłonięcia ich formy terenowej oraz ograniczenia ryzyka powstawania wykrotów;
- w przypadku prowadzenia ścinki drzew należy obalać je w taki sposób, aby korony drzew nie uszkadzały nasypów ziemnych obiektów archeologicznych o własnej formie terenowej; po powaleniu drzewa należy dokonać oględzin miejsca naruszenia ściółki pod kątem ewentualnego odsłonięcia zabytków archeologicznych;
- na obiektach archeologicznych posiadających własną formę krajobrazową należy utrzymywać roślinność w postaci krzewów, traw, mchów i porostów, która zabezpiecza nasypy ziemne przed nadmiernym oddziaływaniem procesów deflacyjnych;
- na terenach zabytków posiadających własną formę terenową nie należy przeprowadzać zabiegów agrotechnicznych mogących prowadzić do rozmywania lub rozwleczenia nasypów ziemnych bądź narażać obiekt na procesy erozyjne i deflacyjne;
- dopuszcza się wykonywanie orki płytkiej oraz średniej na terenach zabytków archeologicznych nieposiadających własnej formy krajobrazowej. W przypadku jej wykonania należy zapewnić badania archeologiczne polegające na obserwacji obszaru objętego zabiegami gospodarczymi w trakcie prac przygotowawczych gleby oraz dokumentowaniu przebiegu robót. W razie odsłonięcia obiektów archeologicznych, grobów, warstw kulturowych lub reliktyw dawnej zabudowy nadzór powinien zostać przekształcony w archeologiczne badania ratownicze obejmujące ich dokładną eksplorację oraz sporządzenie szczegółowej dokumentacji. Konieczność zapewnienia takich badań wynika z art. 31 ust. 1a pkt 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;
- w przypadku prowadzenia gospodarki leśnej na obszarze zabytków archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków, zgodnie z art. 36 ust. 1 pkt 11 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, należy uzyskać pozwolenie wojewódzkiego konserwatora zabytków na podejmowanie działań mogących prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku. Pozwolenie wydawane jest w formie decyzji administracyjnej. Tryb jego wydawania określa rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz.U. z 2021 r. poz. 81). W programie działań załączanym do wniosku należy uwzględnić m.in. kierunek obalania drzew, przebieg dróg zrywkowych, rodzaj

wykorzystywanego sprzętu mechanicznego oraz planowane zabiegi agrotechniczne związane z odnowieniem drzewostanu;

- zaleca się dokonywanie oględzin wydzieleń leśnych po wykonanej orce oraz kontrolę karp wykrotów również poza obszarami zewidencjonowanych stanowisk archeologicznych w celu identyfikacji ewentualnych zabytków archeologicznych;
- zaleca się podejmowanie działań mających na celu popularyzację i upowszechnianie wiedzy o zabytkach oraz ich znaczeniu dla historii i kultury, m.in. poprzez oznaczanie zabytków symbolem Konwencji haskiej oraz ustawianie tablic informacyjnych przy szczególnie interesujących obiektach.

W planie urządzania lasu powinny ponadto znaleźć się informacje dotyczące sposobu postępowania w przypadku odkrycia potencjalnych zabytków archeologicznych w trakcie wykonywania robót ziemnych lub zabiegów agrotechnicznych. Zasady te określa art. 32 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zgodnie z którym osoba, która w trakcie prowadzenia robót odkryje przedmiot, co do którego istnieje przypuszczenie, że jest zabytkiem, jest obowiązana:

1. *wstrzymać wszelkie roboty mogące uszkodzić lub zniszczyć odkryty przedmiot;*
2. *zabezpieczyć, przy użyciu dostępnych środków, odkryty przedmiot oraz miejsce jego znalezienia;*
3. *niezwłocznie zawiadomić właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków, a jeżeli nie jest to możliwe – właściwego wójta, burmistrza lub prezydenta miasta.*

Ponadto w planach należy uwzględnić informacje dotyczące przeciwdziałania przestępczości skierowanej przeciwko zabytkom archeologicznym, w szczególności konieczność informowania właściwych organów ścigania o przypadkach nielegalnych poszukiwań zabytków. W przypadku uszkodzenia zabytków archeologicznych należy również zawiadomić Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

W odniesieniu do historycznych cmentarzy zlokalizowanych na terenach leśnych, konieczne jest ich uwzględnienie w planie urządzania lasu jako odrębnych obszarów o szczególnych wartościach kulturowych. Zgodnie z zasadami ochrony tych obiektów, wynikającymi z ich specyfiki jako miejsc łączących dziedzictwo materialne i niematerialne, wszelkie działania gospodarcze powinny zmierzać do zachowania ich historycznego układu przestrzennego, reliktyw pochówków, elementów małej architektury oraz charakterystycznej szaty roślinnej, stanowiącej integralny składnik kompozycji cmentarza. W planie należy w szczególności przewidzieć zakaz prowadzenia prac ziemnych naruszających strukturę gruntu (w tym orki, głębokiego przygotowania gleby oraz zrywki drewna), ograniczenie ruchu ciężkiego sprzętu, a także wyłączenie tych terenów z intensywnej gospodarki leśnej. Dopuszczalne działania powinny mieć charakter ochronny i porządkowy, obejmujący m.in. usuwanie samosiewów zagrażających nagrobkom oraz kontrolę sukcesji roślinnej, przy jednoczesnym zachowaniu starodrzewu i historycznych nasadzeń. Ponadto, wskazane jest wprowadzenie zapisów dotyczących oznakowania cmentarzy w terenie, prowadzenia monitoringu ich stanu zachowania oraz uwzględnienia procedur postępowania w przypadku ujawnienia niezewidencjonowanych reliktyw pochówków. Uwzględnienie powyższych zasad

w planie urządzania lasu stanowi warunek zapewnienia trwałego zachowania wartości historycznych i krajobrazowych dawnych cmentarzy.

Lubuski Wojewódzki
Konservator Zabytków
dr Barbara Bielinis-Kopec

Otrzymują:

1) adresat na ADE
aa(1458)

Opracował: Marcin Kosowicz, 16.03.2026 r.

[pismo zostało wydane w postaci elektronicznej i podpisane kwalifikowanym podpisem elektronicznym]